

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/46/2000

POGLĄDY POLITYCZNE I STOSUNEK DO RZĄDU MIESZKAŃCÓW POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

POLITYCZNE WIZERUNKI WOJEWÓDZTW

Polityczne podziały w Polsce ujawniają się nie tylko w skali kraju, ale również w poszczególnych województwach, których mieszkańcy różnie identyfikują swoje poglądy na skali lewica-prawica. Zanim jednak dokładniej przyjrzymy się politycznym wizerunkom województw, musimy zaznaczyć, że zaprezentowany niżej podział na województwa „lewicowe” i „prawicowe” jest względny. Ponieważ w polskiej rzeczywistości definicja poglądów lewicowych i prawicowych jest nieostra, samoidentyfikacja ludzi ma raczej charakter emocjonalnych reakcji na pojęcia „lewicowości” i „prawicowości” i utożsamiania się z lewą lub prawą stroną naszej sceny politycznej niż poparcia dla określonych elementów prawicowej lub lewicowej ideologii, nie mówiąc już o konkretnych programach.

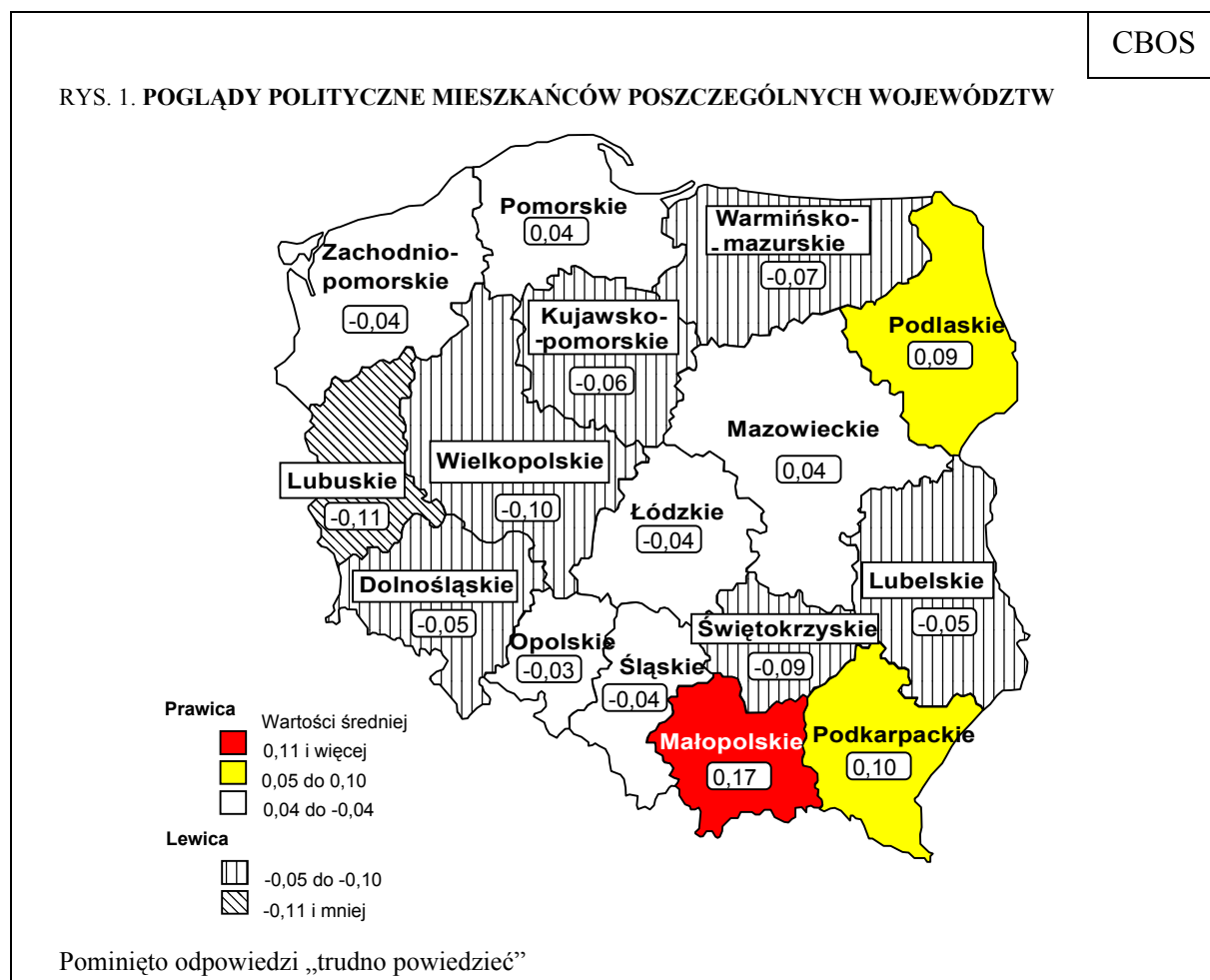
Prezentowany dla każdego województwa wskaźnik – średnia z trzynastu badań (od stycznia 1999 do stycznia 2000)¹ - ukazuje przewagę lub równowagę poglądów prawicowych i lewicowych. W tych regionach, w których mieszkańcy określają swoje poglądy jako prawicowe, wartość średniej jest dodatnia, natomiast w regionach o przewadze osób o lewicowej orientacji wskaźnik ma wartość ujemną. Wartość wskaźnika bliska zeru świadczy o względnej równowadze poglądów lewicowych i prawicowych, czyli o orientacji przeciętnie „centrowej”.

¹ Wykorzystano dane z trzynastu sondaży „Aktualne problemy i wydarzenia” (104-116) przeprowadzonych w ubiegłym roku w dniach: 6-12 stycznia, 4-9 lutego, 4-9 marca, 8-13 kwietnia, 6-12 maja, 16-22 czerwca, 7-13 lipca, 4-10 sierpnia, 8-14 września, 5-11 października, 10-15 listopada, 1-7 grudnia oraz 13-18 stycznia 2000, każdorazowo na reprezentatywnej losowo-adresowej próbie dorosłych Polaków. Łącznie zbadano 14 164 osoby. Zbiorcze opracowanie danych z wielu badań jest niezbędne dla zapewnienia pożądanych ze względów statystycznych wielkości prób ludności w poszczególnych województwach.

Poglądy prawicowe najczęściej deklarują mieszkańcy województw południowo-wschodnich i wschodnich. Szczególnie silnie są one akcentowane w województwie małopolskim oraz - nieco słabiej - w podkarpackim i podlaskim.

Afiliacje polityczne mieszkańców siedmiu z szesnastu województw są bliższe lewicy, przy czym różna jest ich przewaga nad poglądami prawicowymi. Najwyraźniej lewicowe jest województwo lubuskie, a następnie wielkopolskie i świętokrzyskie. „Lewicowość” pozostałych województw: warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego, dolnośląskiego, lubelskiego i łódzkiego, jest już nieco mniej wyraźna. Wśród nich najsilniejsza jest ona w województwie warmińsko-mazurskim.

W pozostałych sześciu regionach obserwujemy względną równowagę poglądów lewicowych i prawicowych: w województwach mazowieckim i pomorskim widoczne jest niewielkie przesunięcie na prawo, a w łódzkim, opolskim i zachodniopomorskim - na lewo, choć wszystkie te województwa możemy uznać za leżące w politycznym „centrum”.

Polityczne identyfikacje z „lewicą” i „prawicą” mają wiele źródeł. Dla kształtowania się tych poglądów w poszczególnych regionach kraju duże znaczenie mają zapewne tradycje polityczne, a także doświadczenia z czasów PRL-u i podziemnej „Solidarności”. Niezwykle ważna jest w tym przypadku również specyfika społeczności i układów lokalnych.

Nie jest zaskoczeniem, że poglądy polityczne niemal bezpośrednio przekładają się na sympatie partyjne. W wyborach do Sejmu w roku 1997 w województwach, których mieszkańcy deklarują najczęściej poglądy lewicowe, największe poparcie zyskały partie mające w opinii publicznej zdecydowanie bardziej lewicowy wizerunek (SLD, PSL). Analogiczne zachowania odnotowaliśmy w województwach „prawicowych” - z tym że tam zdecydowaną większość głosów oddano na AWS.

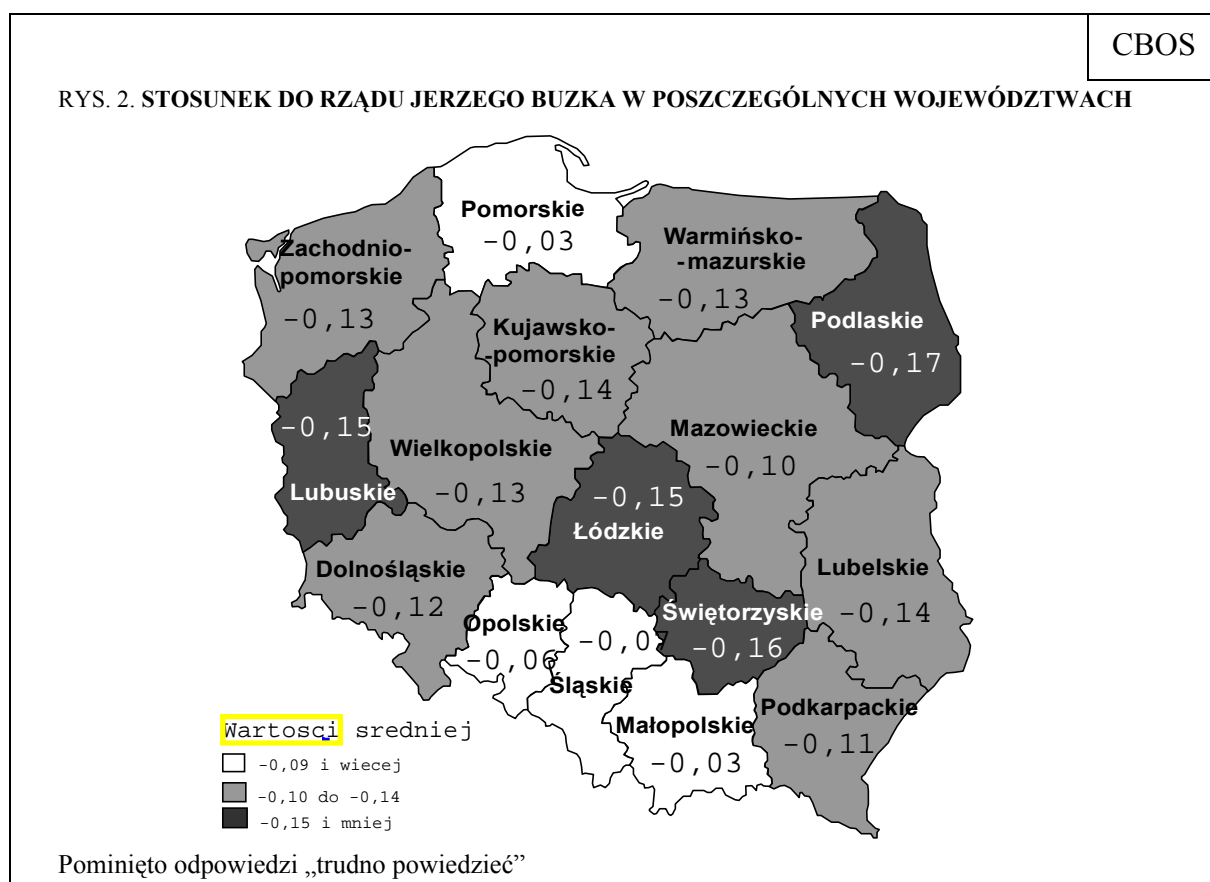
POPARCIE DLA RZĄDU W WOJEWÓDZTWACH

W roku 1999 rząd premiera Jerzego Buzka miał wśród Polaków na ogół więcej przeciwników niż zwolenników. Potwierdzają to analizy poparcia dla rządu przeprowadzone w poszczególnych województwach. W każdym regionie kraju mniej lub bardziej wyraźnie przeważają przeciwnicy obecnego gabinetu, na co wskazują wartości średniej obliczone za cały ubiegły rok i styczeń bieżącego roku. Jednak - mimo ogólnej przewagi przeciwników - różnice między województwami są w tej kwestii dość znaczne.

Generalnie największe poparcie, a właściwie najmniej przeciwników, ma rząd w województwach południowych, a zwłaszcza w małopolskim. Na tych terenach przeciwnicy rządu tylko w niewielkim stopniu dominują nad jego zwolennikami, o czym świadczy relatywnie największa wartość średniej. Może to wynikać z pewnych tradycji politycznych tego regionu. Mieszkańcy województwa małopolskiego mają zdecydowanie najbardziej prawicowe poglądy i dlatego też nie są tak jednoznacznymi oponentami centroprawicowego rządu. Nieco większą liczbę przeciwników ma gabinet Jerzego Buzka w województwach opolskim i śląskim.

W tych województwach sytuacja gospodarcza i warunki życia oceniane były w roku 1999 średnio lepiej niż w całym kraju i to również mogło wpłynąć na przeciętnie lepszy

stosunek do gabinetu Jerzego Buzka. Wspomniane regiony należą również do czołówki, jeżeli weźmiemy pod uwagę ich dochody własne, a w przypadku województwa śląskiego i małopolskiego dochodzi jeszcze jedna z niższych w kraju stóp bezrobocia, co może przyczyniać się do większej akceptacji polityki rządu i zwiększać liczbę jego zwolenników. Poza tym znaczna część mieszkańców województwa opolskiego pracuje i zarabia dodatkowo w Niemczech. Dochody mieszkańców w tym regionie są w związku z tym wyższe niż wynika z oficjalnych statystyk i obiektywnych wskaźników, co prawdopodobnie wpływa na bardziej pozytywne postrzeganie rządu.

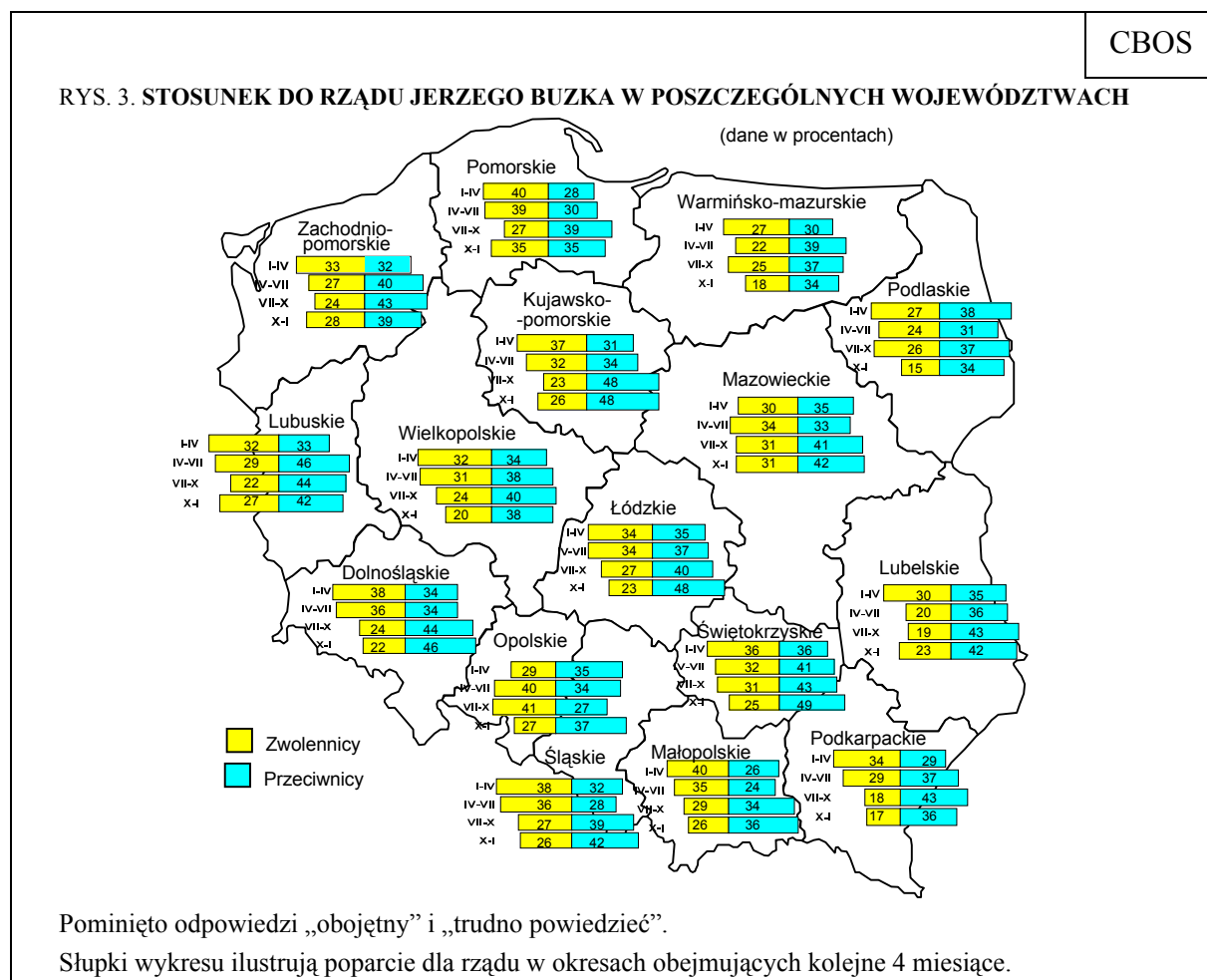

Średnio najmniej zwolenników i najwięcej przeciwników ma gabinet Jerzego Buzka w województwach podlaskim, świętokrzyskim, łódzkim i lubuskim. Brak poparcia dla obecnego gabinetu można wyjaśnić między innymi tym, że województwa te, oprócz podlaskiego i łódzkiego, należą do najbardziej „lewicowych” w całej Polsce, co może wpływać na ich stosunek do rządu. Sytuacja w województwie podlaskim jest nieco bardziej skomplikowana. Ze względu na polityczne afiliacje mieszkańców należy ono do prawico-

wych, tak więc niskie notowania rządu wynikają raczej z niechęci do obecnej Rady Ministrów lub z przyczyn obiektywnych, specyficznych dla tego województwa, niż z podziału na lewicę i prawicę.

Dane zgromadzone dotychczas umożliwiają zaprezentowanie tendencji, jaką obserwujemy w poparciu dla rządu. Z uwagi na liczebność próby w skali wojewódzkiej dane te mogą być przedstawione w postaci czteromiesięcznych „średnich ruchomych” (częściowo zachodzących na siebie).

W większości województw można zauważyć systematyczny spadek liczby zwolenników rządu i wzrost liczby jego przeciwników. Ten kierunek zmian widać również w województwach, w których jest relatywnie najwięcej osób sprzyjających obecnemu gabinetowi – w małopolskim i śląskim. Spośród innych regionów wyróżniają się one tym, że spadek popularności następował z wyższego poziomu (około 40%) niż na pozostałych terenach (około 30%).

Największą dynamikę spadku poparcia dla rządu można zauważyć w województwie podkarpackim. Na początku ubiegłego roku co trzeci mieszkaniec (34%) tego regionu popierał gabinet Jerzego Buzka, a pod koniec roku było ich o połowę mniej (17%). Spadek o podobnej dynamice widoczny jest także w województwie dolnośląskim (o 16 punktów), małopolskim (o 14 punktów), a także w podlaskim, śląskim i wielkopolskim (o 12 punktów). W większości wymienionych, ale również w innych województwach, spadek liczby zwolenników wiąże się ze zwiększającą się liczbą przeciwników, która cechuje się podobną dynamiką. Wzrost liczby przeciwników obecnego gabinetu najbardziej widoczny jest w województwie kujawsko-pomorskim. W ciągu roku zanotowaliśmy zmianę z 31% do 48%, czyli o 17 punktów. Nieco mniejszą skalę zmian można zauważyć również w regionie łódzkim i świętokrzyskim, natomiast w miarę stabilna jest liczba zwolenników w województwie mazowieckim. Najmniejszą liczbę zwolenników obecnego gabinetu, szczególnie widoczną w ostatnim z analizowanych okresów (15%), odnotowujemy w województwie podlaskim.

Ogólną tendencję spadku poparcia dla gabinetu Jerzego Buzka, jaką obserwujemy prawie we wszystkich województwach, można wiązać z kilkoma przyczynami. Jedną z nich są z pewnością różne problemy polityczne zarówno w samym rządzie, jak też w koalicji AWS-UW, która jest politycznym zapleczem tego gabinetu. Sytuacja taka jest odbierana jednoznacznie negatywnie we wszystkich regionach kraju i - jak widać - nie przysparza rządowi społecznego poparcia. Wpływ na coraz mniej przychylny stosunek do rządu ma również pogarszająca się ocena ogólnej, politycznej i gospodarczej sytuacji w kraju. W jedynym regionie, w którym liczba zwolenników pozostawała na zbliżonym poziomie - w województwie mazowieckim - wszelkie negatywne zmiany są łagodzone lepszą kondycją ekonomiczną jego mieszkańców i niższym bezrobociem. Sytuacja ta powoduje, że stosunek do rządu, a zwłaszcza liczba jego zwolenników jest w tym województwie relatywnie stabilna.

Opracował

Arkadiusz SĘK